

Nr 289

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, angående ett totalförsvarsråd.

(Lika lydande med motion nr 188 i Första kammaren)

Krigsmaktens högsta ledning har att handla efter de direktiv och beslut som regeringen och riksdagen fattar. Detta gäller såväl den operativa inriktningen och målsättningen för krigsmakten som dess organisatoriska och materiella uppbyggnad. Den snabba militärtekniska utvecklingen ställer därför allt större krav även på statsmakterna, så att dessas beslut för krigsmaktens del blir de lämpligaste och mest ekonomiska.

Inom riksdagen bereds försvarsfrågan inom statsutskottet. De i beredningsarbetet engagerade utskottsledamöterna torde ha betydande möjligheter att genom fortlöpande orienteringar hålla sig insatta i de militära problemen, även om detta efter hand blivit alltmera tids- och arbetskrävande. För riksdagen i allmänhet och de olika partigrupperna har det dock utan tvekan blivit allt svårare att hinna få den erforderliga löpande informationen.

Hittillsvarande praxis i fråga om de avgörande försvarsbesluten har inneburit att förberedelse- och studiarbetet i stor utsträckning skett utanför den fasta riksdagsorganisationen. Som förberedare och förslagsställare har tillsatts parlamentariska försvarsutredningar av varierande omfattning och typ. Detta system var kanske tillfredsställande och ej så arbetsbelastande för krigsmaktsledningen på den tid då åtskilliga år förflöt mellan de olika försvarsbesluten. Tendensen nu är en annan. I all synnerhet den snabba tekniska utvecklingen har medfört allt kortare intervall mellan de på varandra följande principiella besluten om försvarspolitiska riktlinjer. 1958 års B-riksdagsbeslut kommer sålunda att följas av ett i år, och all sannolikhet talar för att nästa måste komma redan år 1963. Det kan icke vara rationellt och ekonomiskt att beslut med så korta intervall förbereds och föreslås av mera tillfälliga utredningar. Även om dessa består av enbart riksdagsledamöter och även om bland dem medlemmar av statsutskottet ingår, har erfarenheten visat ett stort behov av ett inledande orienteringsskede, som tagit förhållandevis lång tid och krävt mycket arbete för medlemmarna i utredningarna. I högsta grad orationellt och betungande har systemet uppenbarligen blivit för krigsmakten. Att med korta tidsintervall börja om från början med alla de erforderliga grundläggande orienteringarna låser i onödan högt kvalificerad arbetskraft.

Starka skäl — inte minst önskvärdheten av att riksdagen har ett antal

ledamöter vilka har förutsättningar att undan för undan följa de fattade principbeslutens tillämpning — talar alltså för en successiv riksdagsinformation om krigsmaktens avgörande problem och för någon form av fastare ordning för det försvarsutredningsarbete som efter hand är att vänta. En organisation av något slag, som bör vara byggd helt på parlamentarisk grund och ständigt ha till förfogande ett mindre sekretariat, synes därför önskvärd. Detta förslag täcker vad gäller krigsmaktsfrågorna också väl den tanke som försvarsledningskommittén för sin del framförde och som refererats — utan ställningstagande — av försvarsledningsutredningen. Försvarsledningskommittén anförde: »... en försvarsnämnd skulle ha uppgifter av i huvudsak informativ natur. Representanter för de politiska partierna skulle kontinuerligt studera försvarsfrågan, så att de inför viktiga avgöranden kunde råda sina partiledningar. De skulle även kunna representera partierna vid parlamentariska utredningar i försvarsfrågor.»

I det totala krigets tid har emellertid försvarsfrågan en vidare ram än den rent militära. Så gott som alla huvudtitlar rymmer i sig försvarskostnader. En samordning av totalförsvarsarbetet ter sig därför alltmera trängande på såväl departements- som verksamnivå. Det är därför att hälsa med tillfredsställelse att försvarsledningsutredningen i sina direktiv fått sig ålagd även uppgiften att överse och komma med förslag till organisation av totalförsvarets högsta ledning. Det är att hoppas att förslag därom kan föreläggas riksdagen nästa år.

Även i totalförsvarsfrågor behövs emellertid också inom riksdagen ett organ för närmare och mer fortlöpande information rörande de olika frågorna och deras inbördes sammanhang samt för den förberedande behandlingen av samordningsfrågor. Som ett exempel må nämnas folkförsörjningen efter genomförd utrymning och mobilisering. Planläggningen i fred av detta väldiga problemkomplex torde komma att beröra praktiskt taget alla våra nuvarande departements verksamhetsområden.

Någon form av totalförsvarsråd eller totalförsvarsnämnd på parlamentarisk basis bör tillskapas. Hur denna bör vara sammansatt, de närmare formerna för dess verksamhet, behov av sekretariat osv. bör göras till föremål för utredning och ingående överväganden. Som riktpunkt och bakgrund till ett förslag kan man tänka sig en något utvidgad organisation av den form som 1955 års försvarsberedning hade med möjlighet att arbeta på olika specialgrupper men även med periodiskt återkommande gemensamma orienteringar och föredragningar. Eftersom många departementsområden kommer att vara berörda, bör ordförande i rådet eller nämnden icke vara chefer för något fackdepartement utan statsministern eller det konsultativa statsråd som fått sig totalförsvarsfrågorna anförtrodda inom Kungl. Maj:ts kansli. Den arbetskraft inom kansliet som redan finns avdelad för beredning av frågor av detta slag bör kunna utnyttjas också inom det tänkta totalförsvarsrådets sekretariat.

Vi åberopar det anförda och hemställer,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att de direktiv som utfärdades den 27 maj 1960 för 1960 års försvarsledningsutrednings arbete måtte kompletteras på sådant sätt, att utredningen får åt sig uppdraget att överväga och framlägga förslag till ett totalförsvarsråd eller en totalförsvarsnämnd med stark parlamentarisk anknytning.

Stockholm den 25 januari 1961

Jarl Hjalmarson

Gunnar Heckscher

Ernst V. Staxäng

Tage Magnusson
i Borås

Carl Östlund

T. G. von Seth

Eric Nilsson
i Svalöv
